

دانشگاه پیام نور

روش تحقیق در مدیریت

(رشته‌های مدیریت)

دکتر سیدعلی اکبر احمدی علی صالحی محمدرضا فریدی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و **کمک درسی** (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

پیشگفتار.....پانزده

فصل ۱: کلیات.....	۱
هدف‌های رفتاری.....	۱
۱.۱ مقدمه.....	۱
۲.۱ کاوشگری انسان.....	۲
۳.۱ شناخت و منابع گوناگون ایجاد آن.....	۳
۱.۳.۱ استناد به مقام صلاحیت‌دار.....	۴
۲.۳.۱ شیوه‌های شهودی.....	۴
۳.۳.۱ تفکر منطقی.....	۵
۴.۳.۱ روش علمی.....	۸
۴.۱ تعریف علم و کارکردهای آن.....	۹
۱.۴.۱ مفروضات علم.....	۱۰
۲.۴.۱ هدف‌های علم، تبیین علمی، و نظریه.....	۱۱
۳.۴.۱ تعامل نظریه با تحقیق.....	۱۳
۵.۱ تحقیق چیست؟.....	۱۴
۱.۵.۱ تحقیق علمی.....	۱۵
۲.۵.۱ ویژگی‌ها و قواعد تحقیق علمی.....	۱۵
۳.۵.۱ پیش‌نیازهای تحقیق علمی.....	۱۹
۴.۵.۱ دلایل انجام تحقیق.....	۲۰
۵.۵.۱ ویژگی‌های محقق.....	۲۳
۶.۵.۱ ارتباط تحقیقات منتشر شده با سازمان.....	۲۵
۷.۵.۱ مروری بر تحقیقات دیگر سازمان‌ها: رویکرد مدیریتی.....	۲۶
۸.۵.۱ انواع محدودیت‌ها و اشتباهات در انجام تحقیق علمی.....	۲۷
خلاصه.....	۲۸
خودآزمایی تشریحی.....	۲۹
خودآزمایی چندگزینه‌ای.....	۳۰

فصل ۲: عناصر تحقیق علمی.....	۳۵
هدف‌های رفتاری.....	۳۵
۱.۲ مقدمه.....	۳۶
۲.۲ مفهوم.....	۳۶
۱.۲.۲ ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم.....	۳۸
۲.۲.۲ ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم نظری.....	۳۸
۳.۲.۲ ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم تجربی.....	۳۹
۳.۲ سازه.....	۴۰
رابطه مفهوم با سازه.....	۴۲
۴.۲ تعریف.....	۴۳
۱.۴.۲ انواع تعریف.....	۴۵
۲.۴.۲ انواع تعاریف عملیاتی.....	۴۹
۵.۲ معرف (شاخص).....	۵۱
۶.۲ متغیر.....	۵۳
۱.۶.۲ انواع متغیر.....	۵۴
۷.۲ مقیاس اندازه‌گیری.....	۵۸
۱.۷.۲ مقیاس اسمی.....	۵۹
۲.۷.۲ مقیاس ترتیبی (رتبه‌ای).....	۵۹
۳.۷.۲ مقیاس فاصله‌ای.....	۵۹
۴.۷.۲ مقیاس نسبی (نسبتی).....	۶۰
۸.۲ نظریه.....	۶۱
۱.۸.۲ انواع نظریه.....	۶۴
۲.۸.۲ نقش نظریه در پژوهش.....	۶۷
۳.۸.۲ فرایندهای نظریه‌پردازی و نظریه‌آزمایی.....	۶۹
خلاصه.....	۷۱
خودآزمایی تشریحی.....	۷۱
خودآزمایی چندگزینه‌ای.....	۷۲
فصل ۳: فرایند انجام تحقیق علمی.....	۷۷
هدف‌های رفتاری.....	۷۷
۱.۳ مقدمه.....	۷۷
۲.۳ فرایند تحقیق علمی.....	۷۸

۷۹	انتخاب موضوع تحقیق.....
۸۰	مرور متون تحقیق.....
۸۲	تدوین مدل یا چارچوب مفهومی.....
۸۶	بیان سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهش.....
۹۱	فهرست نیازهای اطلاعاتی و تعیین راهبرد تحقیق.....
۹۴	اجرای تحقیق.....
۹۵	تدوین گزارش تحقیق.....
۹۵	خلاصه.....
۹۶	خودآزمایی تشریحی.....
۹۷	خودآزمایی چندگزینه‌ای.....

فصل ۴: انتخاب موضوع، تعریف مسئله، و تدوین فرضیه..... ۱۰۱

۱۰۱	هدف‌های رفتاری.....
۱۰۱	۱.۴ مقدمه.....
۱۰۲	۲.۴ انتخاب و تنظیم موضوع تحقیق.....
۱۰۲	۱.۲.۴ منابع و مراجع برای انتخاب موضوع تحقیق.....
۱۰۶	۲.۲.۴ سایر موارد مطرح درباره انتخاب موضوع.....
۱۰۸	۳.۲.۴ بیان موضوع تحقیق.....
۱۰۹	۴.۲.۴ گوناگونی موضوعات تحقیق.....
۱۱۲	۵.۲.۴ رویکردهای تحقیقی.....
۱۱۳	۶.۲.۴ اشتباهات رایج در تنظیم موضوع تحقیق.....
۱۱۳	۷.۲.۴ انواع محدودیت‌ها در تحقیق.....
۱۱۴	۳.۴ تعریف و بیان مسئله پژوهش.....
۱۱۶	۱.۳.۴ نکات مهم در تعریف مسئله پژوهش.....
۱۱۸	۲.۳.۴ ویژگی‌های مسئله پژوهش و چگونگی بیان آن.....
۱۲۲	۳.۳.۴ چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق.....
۱۲۳	۴.۳.۴ تدوین فرضیه.....
۱۲۵	۵.۳.۴ طبقه‌بندی فرضیه‌ها.....
۱۲۶	۶.۳.۴ دسته‌بندی دیگری از فرضیه‌ها.....
۱۳۰	۷.۳.۴ نقش فرضیه در پژوهش.....
۱۳۱	خلاصه.....
۱۳۲	خودآزمایی تشریحی.....

خودآزمایی چندگزینه‌ای ۱۳۲

فصل ۵: روش‌های تحقیق علمی ۱۳۷

هدف‌های رفتاری ۱۳۷

۱.۵ مقدمه ۱۳۸

۲.۵ تحقیقات علمی بر اساس هدف ۱۳۸

۱.۲.۵ تحقیقات بنیادی ۱۳۸

۲.۲.۵ تحقیقات کاربردی ۱۳۹

۳.۲.۵ تحقیقات علمی ۱۴۰

۳.۵ تحقیقات علمی بر اساس ماهیت و روش ۱۴۱

۱.۳.۵ روش تحقیق تاریخی ۱۴۱

۲.۳.۵ تحقیق توصیفی ۱۴۵

۳.۳.۵ تحقیق تداومی و مقطعی ۱۴۷

۴.۳.۵ تحقیق موردی و زمینه‌ای ۱۴۹

۵.۳.۵ تحقیق همبستگی ۱۵۱

۶.۳.۵ تحقیق علی یا پس از وقوع ۱۵۲

۷.۳.۵ روش تحقیق تجربی ۱۵۵

۸.۳.۵ تحقیق نیمه تجربی ۱۵۹

۹.۳.۵ تحقیق پیمایشی (میدانی) ۱۶۱

۱۰.۳.۵ سایر روش‌های تحقیق ۱۶۱

خلاصه ۱۶۳

خودآزمایی تشریحی ۱۶۳

خودآزمایی چندگزینه‌ای ۱۶۵

فصل ۶: استفاده از متون جدید ۱۶۹

هدف‌های رفتاری ۱۶۹

۱.۶ مقدمه ۱۷۰

۲.۶ هدف از بررسی متون یا پیشینه تحقیق ۱۷۱

۳.۶ منابع تحقیق ۱۷۱

۱.۳.۶ فهرست کتابخانه‌ای ۱۷۲

۲.۳.۶ نمایه‌ها ۱۷۳

۳.۳.۶ پایگاه داده‌های الکترونیکی ۱۷۴

۴.۳.۶ منابع مدیریت و بازرگانی ۱۷۵

۱۷۷	 ۵.۳.۶ منابع چاپی
۱۷۷	 ۶.۳.۶ متون عمومی و فهرست مراجع
۱۷۸	 ۷.۳.۶ اینترنت
۱۸۰	 ۴.۶ ارزش کتاب‌شناسی
۱۸۱	 تدوین و حفظ کتاب‌شناسی
۱۸۱	 ۵.۶ مرور متون
۱۸۲	 ۱.۵.۶ رویکرد کلی
۱۸۲	 ۲.۵.۶ رویکرد ارزیابگر
۱۸۲	 ۳.۵.۶ رویکرد اکتشافی
۱۸۳	 ۴.۵.۶ رویکرد ابزاری
۱۸۳	 ۵.۵.۶ تحلیل محتوا و هرمنوتیک
۱۸۳	 ۶.۶ قرائت نقادانه و خلاقانه
۱۸۵	 ۷.۶ خلاصه کردن
۱۸۵	 ۸.۶ ثبت ارجاع‌ها
۱۸۷	 ۱.۸.۶ شیوه ارجاع‌دهی مؤلف/ تاریخ انتشار
۱۸۹	 ۲.۸.۶ شیوه پانوش و پی‌نوشت
۱۹۳	 ۳.۸.۶ مزایای هر دو شیوه
۱۹۳	 ۴.۸.۶ ارجاع‌های الکترونیکی و اینترنتی
۱۹۵	 ۹.۶ ارجاع‌های دست دوم
۱۹۵	 ۱.۹.۶ ارجاع‌دهی بیش از حد
۱۹۶	 ۲.۹.۶ کوتاه‌نوشته‌های لاتینی
۱۹۶	 ۳.۹.۶ منابع داده‌های دسته دوم
۲۰۷	 خلاصه
۲۰۹	 خودآزمایی تشریحی
۲۱۰	 خودآزمایی چندگزینه‌ای

فصل ۷: تحقیق کیفی و روش‌های گردآوری اطلاعات ۲۱۵

۲۱۵	 هدف‌های رفتاری
۲۱۵	 ۱.۷ مقدمه
۲۱۶	 ۲.۷ ماهیت روش‌های تحقیق کیفی
۲۱۷	 ۳.۷ برخی مزایای روش‌های کیفی
۲۱۸	 ۴.۷ فرایند تحقیق کیفی

۲۲۰	 ۵.۷ مصاحبه
۲۲۱	 ۱.۵.۷ تکنیک‌های ویژه مصاحبه
۲۲۲	 ۲.۵.۷ فهرست بازیابی
۲۲۵	 ۳.۵.۷ تحلیل
۲۲۷	 ۴.۵.۷ مصاحبه‌های گروهی و گروه‌های کانون
۲۲۸	 ۵.۵.۷ رایج‌ترین اشتباهات مصاحبه‌گر
۲۲۹	 ۶.۷ مشاهده
۲۳۰	 ۱.۶.۷ مشاهده مشارکتی
۲۳۱	 ۲.۶.۷ قوم‌نگاری
۲۳۲	 ۷.۷ نظریه زمینه‌ای و تحقیق کیفی
۲۳۲	 ۱.۷.۷ تحلیل کیفی با استفاده از نرم‌افزارهای رایانه‌ای
۲۳۳	 ۲.۷.۷ نرم‌افزار Nud*ist
۲۳۵	 ۸.۷ فرهنگ سازمانی
۲۳۵	 ۹.۷ تصمیم‌گیری مصرف‌کنندگان
۲۳۷	 خلاصه
۲۳۸	 خودآزمایی تشریحی
۲۳۹	 خودآزمایی چندگزینه‌ای

فصل ۸: تحقیق آزمایشی و روش گردآوری اطلاعات ۲۴۳

۲۴۳	 هدف‌های رفتاری
۲۴۳	 ۱.۸ مقدمه
۲۴۴	 ۲.۸ تحقیق آزمایشی
۲۴۵	 ۳.۸ متغیرها، رفتار، و کنترل
۲۴۶	 ۴.۸ طرح آزمایشی
۲۴۷	 ۱.۴.۸ اعتبار آزمایشی
۲۴۸	 ۲.۴.۸ تهدیدات رو در روی اعتبار درونی
۲۵۰	 ۳.۴.۸ سایر عوامل مؤثر بر اعتبار درونی
۲۵۰	 ۴.۴.۸ تهدیدات رو در روی اعتبار بیرونی
۲۵۲	 ۵.۴.۸ سایر عوامل مؤثر بر اعتبار بیرونی
۲۵۲	 ۶.۴.۸ اعتبار آزمایش‌های میدانی در برابر آزمایش‌های آزمایشگاهی
۲۵۳	 ۷.۴.۸ طرح‌های شبه‌آزمایشی
۲۵۴	 ۸.۴.۸ تصمیم‌های تحقیق آزمایشی

۲۵۵	۵.۸ روش‌های مشاهده.....
۲۵۶	۱.۵.۸ ماهیت تحقیق مشاهده‌ای.....
۲۵۶	۲.۵.۸ زمینه‌های تحقیق مشاهده‌ای.....
۲۶۰	۳.۵.۸ عوامل اصلی تحقیق مشاهده‌ای.....
۲۶۶	۴.۵.۸ تحلیل داده‌ها.....
۲۶۸	۵.۵.۸ عکس‌برداری و فیلم‌برداری.....
۲۶۹	خلاصه.....
۲۷۱	خودآزمایی تشریحی.....
۲۷۲	خودآزمایی چندگزینه‌ای.....

فصل ۹: تحقیق پیمایشی و روش گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه..... ۲۷۵

۲۷۵	هدف‌های رفتاری.....
۲۷۵	۱.۹ مقدمه.....
۲۷۶	۲.۹ ماهیت پیمایش پرسشنامه‌ای.....
۲۷۷	۳.۹ مزایای روش پیمایش پرسشنامه‌ای.....
۲۷۷	۴.۹ آرایش پرسشنامه.....
۲۷۸	۵.۹ تکمیل پرسشنامه به دست مصاحبه‌گر یا پاسخ‌دهنده.....
۲۷۹	۶.۹ انواع پیمایش پرسشنامه‌ای.....
۲۸۰	۱.۶.۹ پیمایش پرسشنامه خانگی.....
۲۸۲	۲.۶.۹ پیمایش کلی.....
۲۸۲	۳.۶.۹ پیمایش خیابانی.....
۲۸۳	۴.۶.۹ نمونه‌گیری سهمیه‌ای.....
۲۸۳	۵.۶.۹ پیمایش تلفنی.....
۲۸۵	۶.۶.۹ پیمایش پستی.....
۲۸۵	۷.۶.۹ پیمایش مشتری.....
۲۸۶	۸.۶.۹ پیمایش گروه بسته.....
۲۸۷	۹.۶.۹ پیمایش سازمانی.....
۲۸۸	۷.۹ طراحی پرسشنامه.....
۲۸۹	۸.۹ انواع اطلاعات.....
۲۹۰	۱.۸.۹ پرسش‌های بازپاسخ و دارای جواب‌های معین (بسته‌پاسخ).....
۲۹۱	۲.۸.۹ نحوه طرح پرسش‌ها.....
۲۹۲	۳.۸.۹ سنجش نگرش و نظرها.....

۲۹۴		۴.۸.۹ ترتیب پرسش‌ها
۲۹۴		۵.۸.۹ طرح کلی
۲۹۸		۶.۸.۹ اجرای پیمایش مقدماتی
۳۰۱		۹.۹ راهبردهای مؤثر بر افزایش بازگشت پرسشنامه‌ها
۳۰۲		۱۰.۹ مصاحبه مبتنی بر پرسشنامه
۳۰۲		۱۱.۹ رمزگذاری
۳۰۲		۱.۱۱.۹ پرسش‌های از قبل رمزگذاری شده
۳۰۳		۲.۱۱.۹ پرسش‌های بازپاسخ
۳۰۳		۳.۱۱.۹ ثبت اطلاعات رمزگذاری شده
۳۰۶		۱۲.۹ نامه پیوست پرسشنامه
۳۰۷		۱۳.۹ آزمون مقدماتی
۳۰۷		خلاصه
۳۰۹		خودآزمایی تشریحی
۳۰۹		خودآزمایی چندگزینه‌ای

۳۱۳		فصل ۱۰: نمونه‌گیری و کاربرد آن
۳۱۳		هدف‌های رفتاری
۳۱۳		۱.۱۰ مقدمه
۳۱۴		۲.۱۰ فکر نمونه‌گیری
۳۱۴		۳.۱۰ هدف نمونه‌گیری
۳۱۴		۴.۱۰ جامعه و نمونه آماری
۳۱۵		۱.۴.۱۰ دلایل نمونه‌گیری
۳۱۵		۲.۴.۱۰ نمونه‌های معرف جامعه
۳۲۱		۳.۴.۱۰ اندازه نمونه
۳۲۲		۵.۱۰ میزان دقت در نتایج
۳۲۵		۶.۱۰ ملاحظات مربوط به برآورد حجم نمونه
۳۲۶		۱.۶.۱۰ سطح جزئیات تحلیل
۳۲۷		۲.۶.۱۰ بودجه
۳۲۸		۷.۱۰ وزن‌دهی
۳۲۹		۸.۱۰ نقش آمار در تجزیه و تحلیل اطلاعات
۳۳۰		۹.۱۰ آزمون فرضیه
۳۳۱		خلاصه

۳۳۲	 خودآزمایی تشریحی
۳۳۳	 خودآزمایی چندگزینه‌ای

فصل ۱۱: تحلیل‌های آماری ۳۳۷

۳۳۷	 هدف‌های رفتاری
۳۳۷	 ۱.۱۱ مقدمه
۳۳۸	 ۲.۱۱ انواع شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها
۳۳۸	 ۱.۲.۱۱ تجزیه و تحلیل کیفی
۳۴۱	 ۲.۲.۱۱ تجزیه و تحلیل کمی
۳۴۲	 ۳.۲.۱۱ تجزیه و تحلیل توصیفی
۳۴۵	 ۴.۲.۱۱ تجزیه و تحلیل استنباطی
۳۴۷	 ۳.۱۱ قضایا و نکات مورد توجه در تحلیل آمار استنباطی
۳۴۸	 ۴.۱۱ اساس قضایای احتمالی: توزیع نرمال
۳۴۹	 ۵.۱۱ فرمت‌های قضایا
۳۵۰	 ۱.۵.۱۱ معناداری
۳۵۲	 ۶.۱۱ آزمون‌ها
۳۵۲	 ۱.۶.۱۱ مربع خی (یا کای دو)
۳۵۳	 ۲.۶.۱۱ مقایسه دو میانگین، آزمون تی
۳۵۴	 ۳.۶.۱۱ همبستگی
۳۵۵	 ۴.۶.۱۱ رگرسیون خطی
۳۵۶	 ۵.۶.۱۱ تحلیل عاملی و خوشه‌ای
۳۵۷	 ۶.۶.۱۱ تحلیل عاملی
۳۵۷	 ۷.۶.۱۱ تحلیل خوشه‌ای
۳۵۷	 نتیجه‌گیری
۳۵۸	 خلاصه
۳۵۹	 خودآزمایی تشریحی
۳۶۰	 خودآزمایی چندگزینه‌ای

فصل ۱۲: نگارش گزارش تحقیق ۳۶۳

۳۶۴	 ۱.۱۲ مقدمه
۳۶۴	 ۲.۱۲ اهمیت گزارش
۳۶۴	 ۳.۱۲ شروع
۳۶۵	 ۴.۱۲ مقدمات

۳۶۵		۵.۱۲ جلد و صفحه عنوان
۳۶۶		۶.۱۲ فهرست محتوا
۳۶۸		۷.۱۲ خلاصه اجرایی
۳۶۸		۸.۱۲ پیشگفتار / مقدمه
۳۶۸		۹.۱۲ سپاسگزاری
۳۶۹		۱۰.۱۲ قسمت اصلی گزارش
۳۶۹		۱۰.۱۰.۱۲ جوانب فنی
۳۷۲		۲.۱۰.۱۲ ساختار و محتوا
۳۷۸		۱۱.۱۲ نارسایی های گزارش نویسی
۳۸۰		۱۲.۱۲ رسانه های دیگر
۳۸۱		۱۳.۱۲ ضرورت اطلاع رسانی در پژوهش های علوم رفتاری
۳۸۲		۱۴.۱۲ نگارش پایان نامه
۳۸۲		نتیجه گیری
۳۸۳		خلاصه
۳۸۴		خودآزمایی تشریحی
۳۸۴		خودآزمایی چندگزینه ای
۳۸۷		پاسخ خودآزمایی های چندگزینه ای
۳۹۱		منابع

پیشگفتار

انسان هزاران سال است که به دنبال پاسخ چراهای خویش است؛ و با پاسخ‌ها به چراهای خود در صدد خروج از مجهولات و توسعه دامنۀ معلومات خویش است، هر چند با کشف هر معلومی، مسائل و مجهولات جدیدی در پیش‌روی انسان گذاشته می‌شود و به عبارت دیگر مجهولات بیشتری برای بشر نمایان می‌شود. این فرایند ضرورت انجام پژوهش و تلاش مستمر و گسترش‌یابندۀ پژوهش‌های علمی را معنادار می‌کند. امروزه، پژوهش‌های علمی زیربنای برنامه‌های توسعه جوامع بشری محسوب می‌شوند. به همین دلیل است که اساتید دانشگاه‌ها، دانشجویان، کارشناسان و مدیران سازمان‌ها، و حتی افراد عادی به انجام پژوهش علمی گرایش شدیدی پیدا کرده‌اند.

انجام پژوهش و کسب معلومات نیاز به روش‌های مناسب و ابزارهای معتبر دارد. از این‌رو، لازم است پژوهشگران و علاقه‌مندان به پژوهش و اساساً هر کس که خواهان کشف مجهول و دانستن است، از روش‌های تحقیق آگاهی یابند و فنون کشف واقعیت‌ها و شناخت حقایق را فراگیرند.

در کشور ما نیز به دنبال تحولات علمی در سال‌های اخیر، آثار مختلفی به چاپ رسیده‌اند که هر یک به سهم خود دانش و معرفت افراد علاقه‌مند را در زمینه روش‌های تحقیق علمی افزایش داده است.

کتاب حاضر با عنوان روش تحقیق در مدیریت، گام کوچکی است که در همین راستا برداشته شده است. این کتاب که حاصل بررسی منابع، آثار، و تجارب ارزشمند دیگران، و نیز تجارب چندسالۀ نگارندگان در زمینه آموزش و پژوهش است، در ۱۲ فصل تهیه شده است. در نگارش این کتاب سعی شده از الفاظ و جملات ساده استفاده شود تا مراحل انجام تحقیق برای پژوهشگران و دانشجویان روشن شود. همچنین، تدوین این کتاب بر اساس سرفصل درس روش تحقیق رشته مدیریت و حسابداری انجام شده است. خلاصۀ مطالب مطرح در هر فصل به شرح زیر است:

در فصل ۱، تبیین تحقیق و دلایل انجام را مطرح کرده‌ایم. شیوه یافتن موضوع تحقیق، انواع تحقیق، تاریخچه تحقیق، و تشریح مفاهیم اعتبار، پایایی و تعمیم‌پذیری از دیگر موضوعات این فصل‌اند. این فصل سعی دارد تا علاقه‌مندان را در درک و یادگیری زبان و رویکرد علمی و پژوهش کمک کند. بسیاری از ساختارهای اساسی پژوهشگر رشته مدیریت در این فصل مطالعه شده است. این فصل را با پرداختن به کلیات پژوهش، نظیر علم و مفروضات آن، ماهیت تحقیق علمی، علت انجام آن، و محقق آغاز کرده‌ایم. همچنین، فصل حاضر نمایی کلی از تحقیقات مدیریتی را بیان می‌دارد. این نوع تحقیقات فرایندی متنوع و پیچیده‌اند و از شاخه‌های مختلف علوم بهره می‌گیرند.

با توجه به ضرورت شناخت عناصر تحقیق علمی، در فصل ۲ عناصر تحقیق معرفی شده‌اند. در این فصل به منظور شناخت عناصر و اجزای اصلی تحقیق علمی، به تعریف مفهوم و ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم نظری و تجربی پرداخته‌ایم. همچنین، تعریف سازه و رابطه آن با مفهوم تشریح شده است. تعریف و انواع آن و نیز نقش تعریف در تحقیق را در این فصل می‌خوانید. همچنین، شاخص یا معرف، متغیر و کاربردهای آن در تحقیق، و انواع متغیر به‌طور کامل معرفی شده‌اند. در پایان فصل ۲ نیز به تعریف نظریه، کاربردهای آن در تحقیق علمی، و فرایند نظریه‌پردازی و نظریه‌آزمایی پرداخته‌ایم.

در فصل ۳، فرایند و مراحل مختلف انجام تحقیق علمی را توضیح داده‌ایم. ضمن معرفی هر یک از مراحل تحقیق علمی، به تشریح کامل نیز پرداخته‌ایم. فرایند تحقیق علمی را در هفت مرحله تنظیم کرده‌ایم.

در فصل ۴، انتخاب موضوع، تعریف مسئله، و تدوین فرضیه‌های تحقیق مطرح شده است. منابع و مراجع انتخاب موضوع تحقیق معرفی و نحوه بیان موضوع تحقیق به‌طور کامل تشریح شده است. همچنین، انواع اشتباهات و محدودیت‌ها در بیان موضوع تحقیق مطرح شده‌اند. با توجه به اهمیت تعریف مسئله پژوهشی و نحوه بیان آن، این موضوع با معرفی نمونه‌های مختلف تشریح شده است. در نهایت، ضمن تعریف فرضیه‌های پژوهشی و انواع آن، نحوه تدوین فرضیه‌های پژوهشی و نیز تبدیل فرضیه‌های پژوهشی به فرضیه‌های آماری را مطرح کرده‌ایم.

فصل ۵ کتاب به معرفی روش‌های تحقیق علمی می‌پردازد. با توجه به تنوع مختلف روش‌های تحقیق علمی و ضرورت استفاده از آن‌ها در موقعیت‌ها و شرایط خاص، شناخت هر یک از آن‌ها اهمیت زیادی دارد. از این‌رو در فصل ۵ به معرفی کامل روش‌های تحقیق پرداخته‌ایم.

انجام تحقیق علمی نیازمند منابع علمی معتبر است. بنابراین، استفاده از پیشینه و متون جدید مرتبط با تحقیق از الزامات تحقیق علمی به‌شمار می‌رود. در فصل ۶، ضمن آشنایی با پیشینه موضوع تحقیق، با انواع منابع اطلاعات و نحوه دسترسی به منابع اطلاعاتی آشنا خواهید شد. در این فصل، ضمن معرفی سایت‌های مختلف و کاربردهای خاص هر یک از آن‌ها، نحوه دسترسی به آن‌ها را تشریح کرده‌ایم.

فصل ۷ به معرفی تحقیقات کیفی و نیز روش‌های گردآوری اطلاعات می‌پردازد. در این زمینه خوانندگان ابتدا با ماهیت و مزایای روش‌های تحقیق کیفی و با روش‌های مناسب جمع‌آوری اطلاعات آشنا می‌شوند. روش‌های تحقیق کیفی، از جمله مصاحبه، با پرداختن به استفاده از نرم‌افزارهای رایانه‌ای و زمینه‌های مدیریتی برای بهره‌برداری از روش تحقیق کیفی به پایان می‌رسد.

در فصل ۸، به معرفی تحقیقات تجربی (آزمایشی) و روش‌های گردآوری اطلاعات متناسب با آن پرداخته‌ایم. در این زمینه، خوانندگان ابتدا با ماهیت و مزایای روش تحقیق تجربی و نیز با روش‌های مناسب جمع‌آوری اطلاعات آشنا می‌شوند. در نهایت، تهدیدات، مزایا، و معایب تحقیقات آزمایشی مطرح شده است.

فصل ۹ به تحقیق پیمایشی و روش‌های گردآوری مناسب با آن می‌پردازد. در این فصل به ماهیت پیمایش پرسشنامه‌ای و نحوه آرایش پرسشنامه پرداخته‌ایم. همچنین، مزایای پیمایش‌ها و انواع آن مطرح شده است. در ادامه فصل، ضمن طرح مطالبی در مورد طراحی پرسشنامه، روش تعیین اعتبار پرسشنامه نیز درج شده است.

در فصل ۱۰، خوانندگان با مفهوم جامعه و نمونه و انواع نمونه‌های معرف جامعه آشنا می‌شوند. همچنین، دلایل نمونه‌گیری مطرح و انواع پیمایش‌ها و مشکلات دستیابی به نمونه‌گیری تصادفی بیان شده است. در نهایت، روش‌های تعیین نمونه و معیارهای تعیین اندازه نمونه درج شده است.

فصل ۱۱ کتاب به تحلیل آماری پژوهش می‌پردازد. در این فصل روش‌های

تحلیل توصیفی و استنباطی بیان شده است. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی معرفی شده و جداول مختلف آماری و نمودارها ارائه شده‌اند. همچنین، روش تحلیل استنباطی مطرح و برخی آزمون‌های مورد استفاده خلاصه شده‌اند. در این فصل همچنین برخی موارد و قضایای آماری که درک آن در انجام تحلیل آماری لازم‌اند بیان شده‌اند.

فصل ۱۲ به تنظیم گزارش تحقیق اختصاص دارد. در این فصل به خوانندگان آموزش داده‌ایم که نتایج نهایی تحقیق پژوهشی را چگونه تهیه و تنظیم کنند. در این فصل نحوه تنظیم صفحه‌های گزارش تحقیق، چگونگی شماره‌گذاری تیترا و نظایر آن با درج مثال‌های مختلف بیان شده است.

به منظور آشنا نمودن بیشتر دانشجویان با نحوه سؤالات آزمون‌های دانشگاه پیام نور، همچنین تمرکز و توجه بیشتر خواننده بر نکات ظریف و دقیق متن، در انتهای هر فصل مجموعه سؤالاتی به دو شکل تشریحی و چندگزینه‌ای درج شده است. امید است مطالب این اثر مورد توجه استادان ارجمند و دانشجویان کوشا قرارگیرد.

در اینجا، فرصت مغتنمی است که از زحمات و مساعدت‌های همکارانی که در خلق این اثر نقش‌های ذی‌قیمتی داشته‌اند قدردانی شود. از جناب آقای دکتر حسن دانایی‌فرد که رهنمودهای باارزشی را در جهت هر چه غنی‌تر شدن مطالب کتاب مطرح کردند و نیز از جناب آقای دکتر درویش که ویرایش علمی این کتاب را بر عهده داشتند سپاسگزاری می‌شود. همچنین، از سرکار خانم مینو سلسله و لیلی همتی که در مورد محتوای مطالب نظرات ارزشمندی ارائه نمودند و به غنای مطالب این اثر افزودند قدردانی می‌شود. در هر حال، محاسن و اعتبار کتاب مرهون مساعی همکاران و مسئولیت همه نارسایی‌ها و کاستی‌ها بر عهده مؤلفان است. اطمینان دارد که با راهنمایی خوانندگان محترم و ارجمند در چاپ‌های بعدی غنای مطالب مورد توجه قرار می‌گیرد.

دکتر علی‌اکبر احمدی، محمدرضا فریدی، علی صالحی

۱۳۸۸

فصل ۱

کلیات

هدف‌های رفتاری

پس از مطالعه این فصل از شما انتظار می‌رود:

۱. با شناخت و منابع گوناگون دستیابی به آن آشنا شوید.
۲. رویکرد روش تحقیق علمی را از سایر روش‌های تحقیق تشخیص دهید.
۳. با تعریف علم و کارکردهای آن آشنا شوید.
۴. مفروضات و اهداف علم را بشناسید.
۵. با تعریف تحقیق علمی، و ویژگی‌ها و پیش‌نیازهای آن آشنا شوید.
۶. دلایل انجام تحقیق علمی را دریابید.
۷. با اجراکنندگان تحقیق و موضوعات تحقیقی آشنا شوید.
۸. انواع محدودیت‌ها و اشتباهات را در انجام تحقیق علمی بشناسید.
۹. شیوه یافتن موضوع تحقیق را درک کنید.

۱.۱ مقدمه

آگاهی و درک ما از محیط طبیعی، اجتماعی، و اقتصادی زیربنای سازمان‌ها و جوامع جدید را تشکیل می‌دهد و اهمیت خاصی دارد. این یک واقعیت است که نتایج پژوهش‌ها در ایجاد این آگاهی تأثیرات شگفت‌آوری برجای گذارده‌اند. اکنون همه به